

28. 11. 2012

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K platnosti sjednání závazku spočívajícího v povinnosti využívat výhradně služby jednoho konkrétního zdravotnického zařízení a zajištění této povinnosti smluvní pokutou

V praxi je možné se čím dál tím častěji setkat se situací, kdy soukromý poskytovatel určitého druhu zdravotních služeb má zájem uzavřít smlouvu např. s nemocnicí či jiným, ať již státním nebo nestátním, zdravotním zařízením, ve které má být druhá smluvní strana po určitou dobu zavázána k povinnosti využívat ke specifikovaným činnostem a vyšetřením výhradně služby tohoto poskytovatele. V případě nedodržení této povinnosti bývá často kladen požadavek na sjednání povinnosti k uhrazení smluvní pokuty za každé takové jednotlivé porušení, kterým se rozumí případ, kdy došlo k objednávce vyšetření či spolupráce s třetí osobou.

Řezníček & Co.
Advokátní kancelář | Attorneys at Law

Jako problematické se zde jeví vůbec samo zakotvení povinnosti využívat výhradně služeb jednoho konkrétního poskytovatele, když se přitom jedná o zcela specifickou činnost spočívající v poskytování služeb v oblasti zdravotnictví. Takováto situace spadá jednoznačně pod režim zákona o zdravotních službách, přičemž otázkou zde zůstává, zda se výše konkretizovaná ujednání v předmětné smlouvě mohou vyskytovat, resp. zda nejsou v rozporu s dikcí zákona a nezpůsobují tak neplatnost daného právního úkonu, popřípadě jeho části.

Jedná se o aktuální téma tím spíše, že ke dni 1.4.2012 nabyl účinnosti **zákon č. 372/2011 Sb., zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách) v platném znění.**

Pro právní posouzení nastíněné situace jsou právně relevantní zejména ustanovení § 28 zákona o zdravotních službách v souvislosti s ustanovením § 39 a § 41 zákona č. 40/1964, občanský zákoník v platném znění.

Zákon o zdravotních službách ve svém ustanovení **§ 28 odst. 3 písm. b)** stanoví, že pacient má při poskytování zdravotních služeb **právo zvolit si poskytovatele oprávněného k poskytnutí zdravotních služeb**, které odpovídají jeho zdravotním potřebám, a zdravotnické zařízení, pokud tento zákon nebo jiné právní předpisy nestanoví jinak. Nastupuje zde tak možnost, že za určitých okolností je pacient ve svém právu volby ohledně poskytovatele zdravotních služeb omezen. S ohledem na tuto skutečnost je nutné zkoumat zároveň ustanovení § 29 odst. 2 zákona o zdravotních službách, když toto vyjmenovává případy, na které se možnost volby poskytovatele a zdravotnického

zařízení nevztahuje. Nicméně možnost podřazení nastíněné situace pod některou ze zákonných možností vyloučení práva volby pacienta je nutné ve většině takových případů odmítnout, když je zcela zjevné, že se zde jedná o výjimečné případy vymykající se standardní podobě poskytování zdravotních služeb. Pro ucelenější představu je možné zmínit tyto některé zákonem předvídané situace, kdy je pacient ve svém právu volby poskytovatele dané zdravotní služby omezen. Jedná se např. o zdravotnickou záchrannou službu a poskytovatele, ke kterému poskytovatel zdravotnické záchranné služby pacienta převáží, dále o pracovnělékařské služby, nařízenou izolaci, karanténu nebo ochranné léčení, osoby ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence nebo vojáky v činné službě za podmínek stanovených zákonem o vojácích z povolání.

Situaci, kdy smlouva zavazuje druhou smluvní stranu k tomu, aby bez dalšího využívala služeb toliko jednoho konkrétního poskytovatele zdravotních služeb, bez ohledu na zákonem předpokládané právo pacienta zvolit si poskytovatele dané zdravotní služby, lze tak s ohledem na výše zmíněné kvalifikovat jako jednání contra legem.

Nicméně je nutno upozornit na fakt, že toto právo pacienta na volbu konkrétního poskytovatele zdravotní služby bylo do právního řádu České republiky explicitně zakotveno až skrze **zákon o zdravotních službách, který nabyl účinnosti dne 1.4.2012** a který zrušil mimo jiné i předchozí zákon č. [160/1992](#) Sb., o zdravotní péči v nestátních zdravotnických zařízeních.

Ve smyslu ustanovení **§ 39 obč.zák.** je neplatný takový právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu. Jak již bylo uvedeno shora, **ustanovení smlouvy, které bez dalšího zavazuje druhou smluvní stranu k využívání služeb pouze u jednoho konkrétního poskytovatele zdravotních služeb, fakticky znemožňuje uplatnění práva pacienta na volbu zdravotnického zařízení a je tak v rozporu se zákonem.** Jedná se zde o případ neplatnosti takového právního úkonu. Ve smyslu ustanovení **§ 41 obč.zák.** je však **neplatná pouze ta část právního úkonu, na kterou se důvod neplatnosti vztahuje,** pokud z povahy právního úkonu nebo z jeho obsahu anebo z okolností za nichž k němu došlo, nevyplývá, že tuto část nelze oddělit od ostatního obsahu. Vzhledem k tomu, že závazek spočívající v povinnosti druhé smluvní strany využívat toliko jednoho konkrétního poskytovatele zdravotních služeb není většinou jediným předmětem takto uzavřené smlouvy, lze obvykle akceptovat oddělení této neplatné části od právního úkonu jako celku a s ohledem na tuto skutečnost tak přijmout tvrzení, že **smlouva jako celek neplatná není.**

Zároveň je nutno se dále zabývat i případnými ustanoveními o smluvní pokutě, když důvody neplatnosti zde zasahují i tu část právního úkonu týkající se právě smluvní pokuty. V situaci, kdy závazek spočívající v uhrazení smluvní pokuty se odvíjí od porušení takového smluvního ujednání, které bylo kvalifikováno jako neplatné pro svůj rozpor se zákonem, je nutno konstatovat, že **i sjednaná smluvní pokuta je neplatná.**

S ohledem na právě konstatovanou neplatnost ujednání o smluvní pokutě, je nutno upozornit, že přijetí plnění z titulu závazku spočívajícího v uhrazení smluvní pokuty, která byla kvalifikována jako neplatná, by bylo posuzováno jako **majetkový prospěch získaný plněním z neplatného právního úkonu a byly by zde tak naplněny zákonné znaky bezdůvodného obohacení ve smyslu ustanovení § 451 odst. 2 obč.zák.**

Závěrem lze shrnout, že nelze doporučit do smluv výše nastíněného typu zahrnovat ujednání o povinnosti druhé smluvní strany využívat výhradně služeb jednoho konkrétního poskytovatele, stejně tak jako na toto ujednání navazující závazek spočívající v povinnosti hradit za jeho porušení smluvní pokutu. Takto sjednaný závazek odporuje ustanovení § 28 odst. 3 písm. b) zákona o zdravotních službách, když znemožňuje uplatnění práva pacienta zvolit si poskytovatele zdravotních služeb a zakládá tak neplatnost právního úkonu v této

konkrétní části.

Mgr. Klára Bartušková,
advokátní koncipientka

[Řezníček & Co. s.r.o., advokátní kancelář](#)

U Černé věže 66/3
370 01 České Budějovice

Tel.: +420 386 323 247

Fax: +420 383 839 361

e-mail: recepce@akreznicek.cz

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)